

De Motv Hvmorvm In Plantis, Vernali Tempore Vividiore Disserit

[Lipsiae]: Ex Officina Langenhemia, [1764]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn882383973>

Druck Freier Zugang

Progr. N.

DE
MOTV HVMORVM IN PLANTIS,
VERNALI TEMPORE VIVIDIORE
DISSERIT

*Ex
Bibliotheca
Academiae
Rostochiensis*

SIMVLQVE
V I R O

*Ex
Bibliotheca
Academiae
Rostochiensis*

PRAECLARISSIMO ET DOCTISSIMO
DIETERICO MVMSSSEN

HAMBVRGENS.

MEDICINAE BACCALAVREO

SVM MOS IN ARTE MEDICA HONORES

NOMINE COLLEGII DISPV TATORII

SVB PRAESIDIO

VIRI MAGNIFICI ET EXPERIENTISSIMI

D. ANTONII GVILIELMI PLAZ

PATHOL. P. P. ORD. ORD. MED. SENIORIS

FLORENTIS

GRATVLATVR

M. ADOLPHVS IVLIANVS BOSE

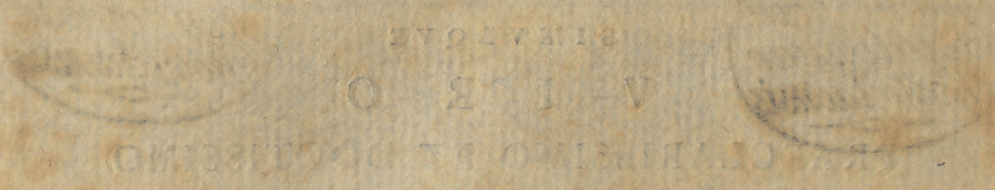
LIPSIAE AD D. XIII. APRIL. MDCCLXIV.

EX OFFICINA LANGENHEMIA.

Nc - 5634. caps. Nc. 6.

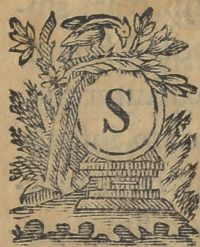
Henze.

MOTU LINGUOLAM IN PLANITIS
VERNALI TEMPORIS VIVIFICOR
D I S S E R T A T I O

DIETETICO M VMSSEII
SUIUS ET ALII CA HONORIS
HONORIS ORDINIS DESERVATORII
SUBORDINATIO
VERALIS ET ALII CA HONORIS
D I S S E R T A T I O
D I S S E R T A T I O
D I S S E R T A T I O

IN AUCTORITATE
D I S S E R T A T I O
D I S S E R T A T I O

ic tandem, niue glacieque per hyemem mortua
 natura, iterum euigilat, reuiuiscit, et omnia ex-
 hilarat. Nunc ver egelidum, nunc est mollissi-
 mus annus, ^{a)} quo in aere, terris, et aquis ha-
 bitantia animalia excitantur et recreantur. Propius iamiam
 Sol accedit, et radiis suis penetrantioribus in terram diffusis,
 rigida, condensataque per hyemale frigus corpora fouet, et
 quae hactenus torpidam somnolentamque vitam vixerunt,
 nunc ad omnes actiones subeundas alacriora et vegetiora
 exsurgunt. Proueniunt, quae in lacunis et absconditis an-
 gulis habitarunt animalia, praeteritaeque hyemis obliuiscun-
 tur. Cateruatim ex peregrinis regionibus ad nos iterum
 recedunt, quas frigus expulerat aues.

* 2

Aut

a) COLVMELLA de cultu hortor. Lib. X. v. 282.

IV

Aut arguta lacus circumuolitauit hirundo,
 Et veterem in limo ranae cecinere querelam ^{b)}
 Omnia sunt iocis plena, nunc -- pecudum volucrumque
 cupido

et amor increfcit menti, faeuirque medullis,
 Dum fatiata Venus, foecundos compleat artus
 Et generet varias soboles etc. ^{c)}

Hoc iucundiffimum tempus, cum totam languentem natu-
 ram excitet, ita etiam humano corpori tantas vtilitates af-
 fert, vt merito ab Hippocrate dicatur *ἡ ὑγιεινότερον, καὶ
 ἥμισυ θανάτωνδες.* ^{d)} Cum enim triftis hyems campos et pra-
 ta niueo velamine veftiat, et gelidis borealibus horreat, am-
 bulationem motumque liberum exercere non poteft homo,
 hinc vero humores lentorem acquirunt, condensanturque,
 pori cutis a frigore constringuntur, et perfpiratio infenfi-
 bilis adeo neceffaria, cohibetur, quibus omnino variis mor-
 bis opportunitas fubminiftratur. Si nunc nitidiffimi ver-
 nales dies hominem alliciunt, quo liberiore aere fruatur, mo-
 tu fic inftituto, foporofis membris dulciffima medicina prae-
 betur, blandus temperatusque calor ea fouet, infimul vni-
 uerfos poros aperit, et humores a variis per hyemem col-
 lectis impuritatibus liberat.

Et prout in animali regno cuncta hoc tempore laetan-
 tur, et de nouo recreantur, ita quoque in vegetabilibus tan-
 tas mutationes deprehendimus, vt et in his omnia excitari,
 affurgere et viuere intelligamus. Iam rumpitur terra, et
 nouis

b) VIRGILIUS Georgic. I. v. 377.

c) COLVMELLA Lib. X. v. 210. feqq.

d) Aphorifmor. III. 9.

V
nouis mortuae haftenus radices, germinibus, turionibus,
gemmais, caulibusque euolutae reuiuiscunt. Pinguntur no-
uis floribus aridi ficcique campi. Iam grauidis gemmis
tempus ad partum instat, expanduntur flores, euoluuntur
folia, arborumque rami nouis ditissimisque ornamentis de-
corantur.

Nunc viret omnis ager, nunc omnis parturit arbor
Et frondent fyluae. ^{e)}

Cuncta haec, nulla artificis manu, sola natura perfici, omnes
sic dictae perennes plantae testantur, quae autumnali tem-
pore totam suam vegetationem nondum absoluerunt; sed
quando niue et gelu omnia tecta sunt, vitam suam adhuc,
quamuis debilem agunt, et aut in radice tantum, aut in radi-
ce, trunco et ramis conseruantur. Hae, siue humillimae
plantae sint, siue altissimae arbores, durante hyeme marce-
scentes et flaccidae, nouo vere iterum sponte progerminant,
et frondent - - iniussa virescunt gramina. ^{f)} Cuius spon-
taneae progerminationis causam et modum paucis adhuc in-
dagitemus. Ea scilicet est perennium vegetabilium ratio,
vt in iis, aequae ac in annuis, humores quibus terra imbuta
est, a radicibus excipiantur, et versus superiora propagentur,
quo praecipuo nutrimento caudices, rami, folia, flores, et
fructus generantur. Prout vero haec vegetatio celerrime
in annuis absoluitur, ita perennes hunc humorum motum
tarde et languidius habent. ^{g)}

* 3

At

e) VIRGILIUS Eclog. III. v. 55.

f) IDEM. Georgic. Lib. I. v. 55.

g) Sic Balsamina totum suum vegetationis negotium vnica aestate
absoluit, cum quercus seculum fere requirat.

VI

Ad hunc diuersum fluidorum motum, illud quoque accedit, quod annuae, postquam intra anni spatium progerminauerint, floruerunt, fructumque tulerunt, nunc appropinquante hyeme, marcescant, flaccescant, et moriantur, perennes vero, quamuis circa autumnum itidem perire videntur, tamen adhuc aliquo modo conseruantur. Conseruantur vero perennes plantae, alia ratione, quam perennes frutices et arbores; dum in prioribus totus caulis circa hyemem marcescit, et decedit, et sola tantum radix viua superstes manet,^{h)} posteriores autem folia sua deponunt, et siccum aridumque visum stipitem sistunt, nihilo tamen secius in ipso trunco et ramis adhucdum vigent.ⁱ⁾ Hic autem vigor, debilis per hyemem, nouo nunc vere intenditur, quo pratis et syluis pristinus splendor iterum conciliatur. Vita enim et incrementum vegetabilium, a motu fluidorum per solida dependet, qui ab aere plantas ambiente diuerso, diuersimode quoque succedit, et nunc viuidior, nunc languidior existit. Hinc apparet, qua ratione, circa hyemem arbores sua folia, et herbae suum caulem deponant. Frigidus scilicet aer, qui omnia constringit, etiam subtilissimos plantarum poros coarctat, transpirationem impedit, et dum tenuissimas partes dissipat, humores condensat, et eorum motum imminuit. Si nunc fluidorum nutritioni inseruientium motus retardatur, necessum est, vt partes plantarum, fluidis destitutae, flaccescant,

h) Bulbosae, et tuberosae plantae huc inprimis spectant, sed dantur aliae, eadem indole praeditae. Sic Leucoium bulbosum, gladiolus, tulipa, aequae ac Pimpinella et Taraxacum, non nisi in radice conseruantur.

i) Pyrus, Malus, Cornus, exemplo suo adducto sufficiant.

cescant, et decidant. Idem vero ille aer, vernali tempore nunc calidior factus, recreat iterum et excitat plantas, dum radices in terra delitescentes blande fouet, poros referat, ipsius terrae humores, gelu et glacie condensatos resoluit, huic denuo radices incipiunt copiosiores succos assumere, eosque mediantibus solis radiis, penetrantioribus iamiam, velocius agitare. A quo deinceps nutrimento aucto, nouae partes generantur, caules e terra emittuntur, qui successiue in ramulos abeunt, donec tandem tota herba perfecta adsit. Et ita etiam frutices et arbores frondere inchoant, dum radix copiosiores succos nutritios caudici tradit, ^{k)} et ipsae gemmae ab aere externo calidiore euoluuntur.

Restat adhuc, ut earum arborum indolem exponamus, quae semper virent, et frigidissima quoque hyeme folia sua non deponunt. Ut exemplo suo Pinus, Abies, Taxus et aliae declarant. ¹⁾ Hae sane aequalem semper et viuudum humorum motum habere, nec vllas a frigore mutationes percipere videntur. Videntur vero tantum. Accuratus enim examinanti apparebit, harum aliarumque arborum vegeta-

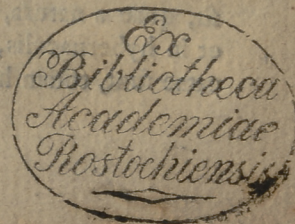
k) Cur non nisi ineunte vere Betula vulnerata copiosissimam aquam plorat? Euentissimum exemplum, a radice tunc temporis humores in quantitate caudici tradi.

1) Quam multas adhuc arbores et plantas exempli loco adducere potuissem, quae et dirissimo frigore viridescunt. Sic Citrus, Alaternus, et quae prae reliquis sensibiles inueniuntur, Musa et Ananas, centumque aliae perennant. Sic Mesembryanthema et cetera aliarum conseruantur. Sed, dum de iis tantum sermo mihi fit, quae a natura, sub niue, et gelu perennant, non arte coactae, et in hybernaculis, solum earum natale affabre imitantibus, collocatae sunt, totam hanc classem non tango.

VIII

getationem, tantam non esse hyberno tempore, ut exinde incrementum et verum augmentum acquirant. Forſan in his copioſiores particulae reſinoſae et oleoſae, maiorem internum calorem excitant, et tenacitate ſua poroſ, adueniente hyeme claudunt, ne ſubtiliſſimae partes calidae auolent, et earum loco externae frigidae intrent.

Sed pedem figo, et ad TE me conuerto PRAECLARISSIME DOMINE MYMSEN, qui leuiori huic elaborationi occaſionem ſuppeditaſti. Hodierno enim die laborum TVORVM iſtus colligis, et laurum, operae TVAE prae-
mium, a Gratioſa Hygea accipis. Accipis, bono ſane cum omine, tali tempore, quo tota natura reuiuſcit, quo omnia nouo ſplendore fulgent, quo arua, campi, horti, prata, ſyl-
uae rident et laetantur. Laetamur et nos, quibus MODE-
RANTE MAGNIFICO ET EXPERIENTISSIMO
PLAZIO, priuatos inter parietes TECVM confabulari
licuit; mihiſque ab AESTVMATISSIMIS SOCIIS
demandatum eſt, hos honores hodie TIBI conſeſſos, gratu-
lari. Munere hoc eo lubentius fungar, quo charior ſemper
et mihi amicitia TVA fuit. Accipe ergo pia vota, quibus
dignitatis gradum hodie acquiſitum, fauſtum fortunatumque
eſſe volo. Proſperum ſemper ſucceſſum conatibus et con-
ſiliis TVIS det Summum Numen, quo aegrorum, curae
TVAE commiſſorum fortuna non niſi ſecunda ſit, nunquam
aduerſa. Vale, Vige, Vireſce quam laetiſſime, et quam
diutiſſime TVVM in commilitones olim et amicos TVOS
amorem perennare iube.

et decidant. Idem vero ille aer, vernali tempore
 lior factus, recreat iterum et excitat plantas, dum
 a terra delitescentes blande fouet, poros referat,
 rae humores, gelu et glacie condensatos resoluit,
 no radices incipiunt copiosiores succos assumere,
 ediantibus solis radiis, penetrantioribus iamiam, ve-
 tare. A quo deinceps nutrimento aucto, nouae
 erantur, caules e terra emittuntur, qui successiue
 s abeunt, donec tandem tota herba perfecta adfit.
 m frutices et arbores frondere inchoant, dum ra-
 fiores succos nutritios caudici tradit, ^{k)} et ipse
 b aere externo calidiore euoluuntur.

at adhuc, vt earum arborum indolem exponamus,
 er virent, et frigidissima quoque hyeme folia sua
 nunt. Vt exemplo suo Pinus, Abies, Taxus et
 rant. ^{l)} Hae fane aequalem semper et viuudum
 motum habere, nec vllas a frigore mutationes
 videntur. Videntur vero tantum. Accuratius
 inanti apparebit, harum aliarumque arborum ve-
 geta-

on nisi ineunte vere Betula vulnerata copiosissimam aquam
 Euidetissimum exemplum, a radice tunc temporis humo-
 quantitate caudici tradi.

multas adhuc arbores et plantas exempli loco adducere
 em, quae et dirissimo frigore viridescent. Sic Citrus, Ala-
 et quae prae reliquis sensibiles inueniuntur, Musa et Ana-
 ntumque aliae perennant. Sic Mesembryanthema et ca-
 liarum conseruantur. Sed, dum de iis tantum sermo mihi
 e a natura, sub niue, et gelu perennant, non arte coactae,
 ybernaculis, solum earum natale affabre imitantibus, collo-
 nt, totam hanc classem non tango.

